

پرونده

اجرای وعده‌های بایدن به سود همه خواهد بود

قاسم محب‌علی

مدیرکل سابق خاورمیانه

وزارت خارجه

به نظر من رفتن ترامپ در درجه اول واقعه و تحولی مثبت برای تمام بشریت و همه کشورهای جهان است. در دنیایی که امروز به هم پیوسته زندگی و سرنوشت مردم کاملا به هم مربوط است و نمی‌شود سرنوشت کشوری را از کشور دیگر جدا کرد، روی‌کار آمدن آقای بایدن را باید یک واقعه مثبت و تحولی در خدمت صلح و امنیت و ثبات جهانی و همین‌طور اقتصاد جهانی تلقی کرد. طبیعی است که آقای بایدن با وعده‌هایی سر کار آمده که بسیار مهم هستند و انتظاراتی را هم در جامعه آمریکا و هم در جامعه جهانی به وجود آورده که تحقق آنها مورد توجه همه است. البته همه باید عملکرد ایشان را ببینیم. ببینیم که آیا ایشان قادر است یا آمادگی دارد که این وعده‌ها را انجام دهد یا نه. از جمله وعده‌هایی که داده در درجه اول، بازگشت به معاهده پاریس است. دوم بازگشتش به سازمان بهداشت جهانی است. هر دو اینها برای همه مهم است؛ چراکه می‌تواند اتفاقات خوبی را برای بشریت رقم بزند. در حال حاضر کرونا گریبان‌گیر بشریت شده است و بیماری کرونا یک بیماری فراگیر جهانی و پاندمی شده است. خروج آمریکا از سازمان بهداشت جهانی و تضعیف این سازمان، طبعاً به گسترش این بیماری و مبتلا شدن میلیون‌ها نفر در جهان یاری رسانده است. بازگشت آمریکا می‌تواند به سازمان بهداشت جهانی کمک کند و برای همه مفید باشد. وعده دیگر آقای بایدن طبیعتاً تغییر در سیاست خاورمیانه‌ای آمریکاست؛ سیاست‌هایی که یک‌سره در خدمت دو شخص قرار داشت؛ آقای نتانیاهو و آقای محمد بن‌سلمان. دو شخصی که برای جوامع خودش‌ان هم فاجعه‌ای درست کرده‌اند و متمم به فساد و دیکتاتوری و نقض حقوق بشر هستند. هنوز پرونده آقای خاشقچی مسئله‌ای برای بن‌سلمان است که باید پیگیری شود تا دیگر چنین اتفاقی نیفتد و یک دولت به خودش اجازه ندهد مخالف خود را این‌گونه سر به نیست کند. وعده مهم‌تر او در خاورمیانه، بازگشت او به برجام است. البته برجام، یک تفاهم و یک برنامه اجرایی چندجانبه است که خروج آمریکا از آن، این برنامه و تفاهم بین‌المللی را با بحران مواجه کرد. اگر آقای بایدن توانایی این را داشته باشد و این امکان و شرایط مناسب از سوی ایران برای او فراهم شود که به برجام برگرد، علاوه بر اینکه به تعهدات آمریکا عمل کرده و برخلاف ترامپ که تعهدات آمریکا را نقض کرد، پایبندی خودش را به آنچه آمریکا تعهد کرده نشان خواهد داد. مطمئناً مردم ایران از این کار از سوی آقای بایدن استقبال خواهند کرد و فراموش نخواهند کرد که رئیس‌جمهور آمریکا برخلاف رئیس‌جمهور قبلی و بسیاری رؤسای جمهور سلف، یک بار هم که وعده‌هایش را نیتواند به وعده‌هایش عمل کند و انتظاراتی را که از او هست، برآورده کند.

چه در ایران چه در سایر کشورهای جهان و چه در آمریکا درک کنند که جهان به صلح، امنیت، ثبات و همکاری نیاز دارد و برای عبور از بحران‌ها نمی‌شود یک‌جانبه اقدام کرد؛ چه کشور، کشوری بزرگ با اقتصادی بزرگ باشد، چه کشوری کوچک یا متوسط. در شکل‌گیری این همکاری‌های بین‌المللی، رئیس‌جمهور آمریکا می‌تواند نقش مهمی داشته باشد و در ثبات، امنیت و صلح جهانی نقشی کلیدی بازی کند تا هم مردم آمریکا از آن سود ببرند، هم سایر کشورهای جهان. امیدواریم آقای بایدن بتواند به وعده‌هایش عمل کند و انتظاراتی را که از او هست، برآورده کند.

چه در ایران چه در سایر کشورهای جهان و چه در آمریکا درک کنند که جهان به صلح، امنیت، ثبات و همکاری نیاز دارد و برای عبور از بحران‌ها نمی‌شود یک‌جانبه اقدام کرد؛ چه کشور، کشوری بزرگ با اقتصادی بزرگ باشد، چه کشوری کوچک یا متوسط. در شکل‌گیری این همکاری‌های بین‌المللی، رئیس‌جمهور آمریکا می‌تواند نقش مهمی داشته باشد و در ثبات، امنیت و صلح جهانی نقشی کلیدی بازی کند تا هم مردم آمریکا از آن سود ببرند، هم سایر کشورهای جهان. امیدواریم آقای بایدن بتواند به وعده‌هایش عمل کند و انتظاراتی را که از او هست، برآورده کند.

ادامه از صفحه اول

مذاکرات سازنده با ایران الزام بایدن برای توازن منطقه‌ای

اما یکی از چالش‌های اصلی ترامپ مربوط

به امنیت خاورمیانه‌ای بود. امروز بایدن، تجربه دوران ساتوری‌اش را دارد. تجربه دوران ریاست کمیته روابط خارجی سن را دارد و تجربه دوران معاونت ریاست‌جمهوری بسیار باراک اوباما را هم دارد. جامعه ایرانی هیچ تمایلی به توسعه‌گرایی ندارد، ولی تمایل به توازن دارد و نمی‌تواند بپذیرد که محور تعارض علیه آنها شامل آمریکا، اسرائیل و برخی کشورهای جهان عرب که امروز به رهبری عربستان است، در حوزه امنیت منطقه‌ای و ساختار داخلی، کنش ضدامنیتی انجام می‌دهند؛ بنابراین ضرورت موازنه، ایجاد می‌کند که ایالات متحده نهنتها به برجام برگردد، بلکه برای ترمیم برجام و به جهت پایداری امنیتی و توازن قدرت منطقه‌ای با ایران وارد رفتار سازنده شود. رفتار سازنده یعنی پذیرش حداقل‌های منافع، هویت و ضرورت‌های امنیت ملی ایران.

۱. سال‌کوهن، متخصص جغرافیای انسانی در

آمریکا

به‌جز تحریم و جنگ راه‌های دیگری هم برای همزیستی ملت‌ها هست

می‌شود که رئیس‌جمهور همواره به یاد داشته باشد که از میان مردم آمده و بازم هم باید بازگردد و با همان‌ها به‌صورت عادی زندگی کند؛ تفاوت آشکار آقای ترامپ با رؤسای جمهور دیگر آمریکا در این بود که پس از یک عمر عادت به مدیریت اربابانه و پایدار در حیطه کسب‌وکار شخصی، برای خودش چنان هاله قدسی قائل بود که آن را مشابه استبداد شرقی نمی‌دیدند و رفتارش با ردیف‌کردن مدیران دست‌به‌سینه در پشت سرش و بیرون‌انداختن هرکدام که با سلیاق و امیال او جور نبودند، یادآور سلاطین عثمانی بود. همین رفتار را با روشنفکران و روزنامه‌نگاران رسانه‌ها می‌کرد؛ غافل از اینکه آنها رفتار استبدادی را بر نمی‌تابند و همین‌ها در شکست و رهایی از او سهم بسزایی داشتند. آقای رئیس‌جمهور اینکه شما در داخل کشورتان چه خواهید کرد و چگونه اوضاع متعارف‌شده را به روال باز خواهید کرد، امری است که به خودتان و ملت آمریکا مربوط می‌شود؛ اما به یاد داشته باشید که رفتار بین‌المللی شما بر زندگی انسان‌ها در سراسر جهان بی‌مقدمه آن روابط را بر هم زد و توریسم را ممنوع کرد و فقط با کینه‌توزی بر مصائب آن ملت افزود. ازاین‌رو امیدوارم به یاد داشته باشید که در ایران هم ملتی بافرهنگ و قدیمی زندگی می‌کند که فرزندانش بیش

اگر قرار باشد برای آقای بایدن، رئیس‌جمهور منتخب آمریکا، پیامی بفرستم در درجه نخست تبریک به شخص ایشان و خانم هریس، معاون آینده رئیس‌جمهور آمریکا است.تبریک دیگر به خاطر نمایش مهمی از تجلی دموکراسی در کشوری است که خود را بنیان‌گذار دموکراسی و حقوق بشر عصر جدید پس از رهایی از استعمار بریتانیا می‌داند و بار دیگر نشان دادند که نماد دموکراسی فقط به گزینش افراد مورد اعتماد و علاقه نیست، بلکه توانمندی حذف کسانی است که ملت از عملکرد او ناراضی باشد. یک مزیت بزرگ و آموزنده در دموکراسی آمریکا که می‌توان آن را یادگار ارزنده جورج واشگتن، نخستین رئیس‌جمهور آمریکا دانست، سنت محدودکردن دوران ریاست‌جمهوری فرد منتخب حکاکنر به دو دوره است؛ سنتی که در دوران پرزیدنت ترومن به صورت قانون اساسی طقعت یافت. محدودبودن دوران ریاست موجب

زودگذر بوده است. مثل جاهای دیگر که پوپولیسمی حاکم شده است. در کشورهای آمریکای لاتین و در اروپا هم چنین چیزی بوده است و در نهایت اینها که رفته‌اند، دیده‌ایم که دوباره منطق عقلانی جایگزین شده است. به نظر من در هر کشور و سیستمی، سرانجام عقلانیت است که حاکم می‌شود. ممکن است تغییرات زودگذری باشد، ولی دوباره به مدار اصلی برمی‌گردند. در خود ایران هم ما شاهد چنین چیزی بودیم. از این منظر، به گمان من فرصتی برای کشورهای دیگر پیش آمده و می‌توانند از این فرصت استفاده کنند. بنابراین به نظر می‌رسد بیش از آنکه منتظر باشیم آمریکا بر ما کاری کند، من فکر می‌کنم در داخل باید برای یک سیاست داخلی منسجم و کاملا هم‌گرایانه پیش برویم. سیاست خارجی ما باید برابند سیاست داخلی ما باشد. در داخل باید اتحاد، همدلی و انسجام ملی

به وجود بیاوریم. بی‌کاری، گران‌روشی، احتکار و اختلاس، رشوه و دزدی همه مسائلی است که در داخل باید بررسی کنیم. اگر ما بتوانیم در داخل سیاستی با این برتری را خواهد داشت. بر اساس گفته‌های آقای بایدن، ایالات متحده دوباره به ساختارهای جهانی خواهد برگشت. در بحث تغییرات اقلیمی، به کنفرانس پاریس باز خواهد گشت و در زمینه‌های دیگری مانند سازمان بهداشت جهانی یا یونسکو، تجدید نظر خواهد کرد و دوباره خواهد پیوست. این نشان می‌دهد که از لحاظ ماهوی تغییر رئیس‌جمهور تغییری چندان ایجاد نمی‌کند. ظاهراً در بعضی چیزها تغییراتی ایجاد خواهند کرد ولی ایالات متحده آمریکا کماکان ایالات متحده است. بازیگرانی که در این عرصه با ایالات متحده بازی می‌کنند، آنها هم این بنیان را می‌دانند و می‌توانستار از قبلاً تعریف کرده‌اند. به هر صورت پیروزی آقای بایدن نشان می‌دهد که ترامپ و ترامپیزم جریان‌ی خپلی

بدون لغو فرمان‌های ترامپ، تحولی ایجاد نمی‌شود

سعودی است. عربستان با امضای ۴۵۰ میلیارد دلار خریدهای مختلف از جمله تسلیحاتی از آمریکا، چک سفیدتی از ترامپ گرفته بود برای انجام هر جنایتی؛ درحالی‌که بایدن چنین چیزی را نمی‌پذیرد و در مورد خاشقچی دقیقاً موضع گرفت و گفت وگفت وگفتی که آقای بن‌سلمان داد، کشتن او و تکه‌تکه‌کردنش، یک جنایت است و ما با عربستان باید قاطع برخورد کنیم. این نشان می‌دهد که نوع رابطه آمریکا و عربستان به‌راحتی گذشته نخواهد بود و همراه با تنش خواهد بود؛ امارات و بحرین نیز همچین.

آقای بایدن نظرش بر این است که جنگ یمن باید جمع بشود و این را اعلام کرده است. این یعنی با اعلام شکست عربستان، این جنگ به پایان خواهد رسید و این می‌تواند پیامدهایی منفی برای عربستان داشته باشد. در مورد بایدن اعلام کرده است که از عراق و افغانستان عقب‌نشینی می‌کند. این هم به نظر فرصت مناسبی است. حضور آمریکا، حضور همراه با تنش خواهد بود و عقب‌نشینی آن به صلح در منطقه کمک می‌کند و این هم یک تحول است. در مورد سوریه بعید می‌دانم تحول یا تغییر زیادی در موضع‌گیری آمریکا اتفاق بیفتد.

در حوزه روابط و همکاری منطقه‌ای دست یافته‌اند. به‌طور مثال در زمان ریگان، کلینتون، بوش و اوباما چنین نمونه‌هایی وجود داشته است. در سطح دیگر، تلفیقی از این دو است؛ به عبارتی هم شخصیت رئیس‌جمهوری و هم شرایط جهانی است که رویکردهای طرفین را در نحوه تعاملات تحت تاثیر قرار می‌دهد. در نتیجه، هر یک از رؤسای جمهور به شکلی که خاص نظر خود بوده، دست به ابتکاری برای تحرک تازه در نحوه تعامل نسبت به ایران زده است. در حال حاضر شرایط جهانی با هر زمان دیگری متفاوت است. با روی‌کار آمدن بایدن با توجه به وضعیت فعلی جهانی، موقعیتی ایجاد خواهد شد که قطعاً وی نمی‌تواند به روش‌های دوره قبلی

دیپلماسی

فرمان ناسنجیده ممنوعیت صدور ویزا برای اتباع برخی کشورها، نوعی مجازات دسته‌جمعی و غیراخلاقی و غیرقانونی بود که بسیاری از والدین آشکار آقای ترامپ فرزندانشان باز داشته است! این فقط نمونه کوچکی از خدشه بر حقوقی بشری است که سابقه آن به تاریخ اعلامیه استقلال آمریکا بازمی‌گردد.

آقای رئیس‌جمهور! با این مقایسه که «تحریم از جنگ بهتر است» نمی‌توان فشاری را که این تحریم‌های سنگین بر زندگی ملت‌ها وارد می‌کند، نادیده گرفت و از خود رفع مسئولیت کرد؛ زیرا سابقه نشان داده است که افزودن فشار بر ملت‌ها تاثیری در به‌زانوآوردن کشورها ندارد. شما در دولت آقای اوباما روابط منجمد کوبا و آمریکا را پس از نیم‌قرن رئیس‌جمهور اینکه شما در داخل کشورتان چه خواهید کرد و چگونه اوضاع متعارف‌شده را به روال باز خواهید کرد، امری است که به خودتان و ملت آمریکا مربوط می‌شود؛ اما به یاد داشته باشید که رفتار بین‌المللی شما بر زندگی انسان‌ها در سراسر جهان بی‌مقدمه آن روابط را بر هم زد و توریسم را ممنوع کرد و فقط با کینه‌توزی بر مصائب آن ملت افزود. ازاین‌رو امیدوارم به یاد داشته باشید که در ایران هم ملتی بافرهنگ و قدیمی زندگی می‌کند که فرزندانش بیش

بهره بگیریم. به نظر من از آن طرف هم ممکن است فضایی باز شود.به هر صورت اینکه ما در این شرایط بتوانیم از این مسئله استفاده کنیم، بستگی به خودمان دارد. باید مجلس، دولت، ملت و همه ارکان نظام اندیشه‌کنند که ما چگونه می‌توانیم در شرایطی که ما تحمل شده رفتار کنیم. بله به ما تحمل شده، ولی ما در داخل چه کردیم؟ به نظر من تمام کشورهای

که توانسته‌اند در عرصه بین‌الملل موفقیت به دست بیاورند، کشورهایی بوده‌اند که در داخل توانسته‌اند سیاست داخلی خودشان را انسجام بخشد. ما سیاست داخلی را چگونه تعریف می‌کنیم؟ خودمان را باید برای انجام وظایفی که بر عهده داریم، مسئول و متعهد بدانیم و به آن عمل کنیم. این نیازمند توسعه اخلاق در جامعه، پیشرفت اخلاقی و مسئولیت‌پذیری است. ایمان، اخلاق، علاقه به کشور، میهن‌پرستی، عرق ملی، همبستگی، انسجام و وحدت ملی را باید توسعه دهیم. اینها شاخص‌هایی است که بدون تقویت آنها نمی‌توانیم پیش برویم. با توسعه این عوامل و قانون‌مداری و تمکین به قانون، سرمایه‌های اجتماعی افزایش یافته و تقویت می‌شود. اینها می‌توانند به ما کمک کنند از این تفرقه و نابامان‌هایی که از آنها رو به‌رو هستیم، عبور کنیم. در داخل این عوامل یک سیاست خارجی یکدست به وجود خواهند آورد. دیگر اینکه در سیاست خارجی لازم است ما تک‌صدا باشیم. محیط بین‌الملل پنجره‌ای است که ما به جهان می‌نگریم و جهان به ما. این یک جریان دوسویه است. وقتی جهان به ما نگاه می‌کند، نیازمند یک حرف است که از ایران بیرون برود. اینکه هر کسی، در هر جا که هست، هرچه دلش خواست بگوید، نمی‌شود. در داخل سخنگوی دولت داریم و برای خارج سخنگوی وزارت خارجه و خود وزیر امور خارجه. در دیگر کشورها، به عرصه‌های داخلی هر یک

به‌جز تحریم و جنگ راه‌های دیگری هم برای همزیستی ملت‌ها هست

از یک درصد جمعیت کنونی کشور شما را تشکیل می‌دهند و بیش از نسبت جمعیتی خودشان در سطوح علمی و حرفه‌ای و اقتصادی آمریکا سهم‌مند و از احترام اجتماعی برخوردار هستند. راه‌های دیگری هم به‌جای کینه‌توزی، تحریم و جنگ برای همزیستی ملت‌ها وجود دارد. در‌های مذاکره را نبندید؛ بگذارید سخنان شنیده شود و سخنان شما را نیز بشنوند. انتظار می‌رود مذاکرات در شرایط محترمانه و با احساس برابری و با درک متقابل محذورات و مقدرات دو طرف و با احترام به استقلال ملی و سیاسی بگذیدگر به‌طور دو جانبه یا چندجانبه برگزار شود. حتی مسائل و ادعاها و نقض حقوق ملت‌ها در منطقه نیز از راه‌های مختلف قابل جبران است. به امید آنکه حقوق ملت‌ها در منطقه از سوی طرفین به رسمیت شناخته شده و لطمه‌های نااعلانه جبران شود و ملت‌ها بتوانند از ثروت‌های ملی خود به‌جای ستیزه‌جویی برای توسعه اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و بهداشتی جوامع‌شان برخوردار شوند که این بهترین تضمین و سپر در مقابل خشونت و جنگ است. در این آغاز کار برای‌تان توفیق در راه تلاش برای ایجاد صلح پایدار در جهان و خصوصاً در منطقه آسیب‌دیده و زنج‌کشیده خاورمیانه را آرزوئمند.

از این تقسیمات با خودشان حرف می‌زنند نه رو به بیرون. ولی حرف نهایی که نشست‌گرفته از برابند تمام تکررات ساختار و دولت جمهوری اسلامی ایران است، سخنگوی دولت است. سخنگوی وزارت خارجه هم

اندریشه‌کنند که ما چگونه می‌توانیم در شرایطی که ما تحمل شده رفتار کنیم. بله به ما تحمل شده، ولی ما در داخل چه کردیم؟ به نظر من تمام کشورهای که توانسته‌اند در عرصه بین‌الملل موفقیت به دست بیاورند، کشورهایی بوده‌اند که در داخل توانسته‌اند سیاست داخلی خودشان را انسجام بخشد. ما سیاست داخلی را چگونه تعریف می‌کنیم؟ خودمان را باید برای انجام وظایفی که بر عهده داریم، مسئول و متعهد بدانیم و به آن عمل کنیم. این نیازمند توسعه اخلاق در جامعه، پیشرفت اخلاقی و مسئولیت‌پذیری است. ایمان، اخلاق، علاقه به کشور، میهن‌پرستی، عرق ملی، همبستگی، انسجام و وحدت ملی را باید توسعه دهیم. اینها شاخص‌هایی است که بدون تقویت آنها نمی‌توانیم پیش برویم. با توسعه این عوامل و قانون‌مداری و تمکین به قانون، سرمایه‌های اجتماعی افزایش یافته و تقویت می‌شود. اینها می‌توانند به ما کمک کنند از این تفرقه و نابامان‌هایی که از آنها رو به‌رو هستیم، عبور کنیم. در داخل این عوامل یک سیاست خارجی یکدست به وجود خواهند آورد. دیگر اینکه در سیاست خارجی لازم است ما تک‌صدا باشیم. محیط بین‌الملل پنجره‌ای است که ما به جهان می‌نگریم و جهان به ما. این یک جریان دوسویه است. وقتی جهان به ما نگاه می‌کند، نیازمند یک حرف است که با او بتوانند صحبت کند و تعهد امضا کنند.

بنابراین این یکدلی که عرض کردم و امام راحل هم همواره در قالب «وحدت کلمه» به آن اشاره داشت، نکته‌ای اساسی است که این فرهنگ ایرانی و اسلامی را باید تقویت کنیم تا بتوانیم یکدلی ایجاد کنیم.

وضع را وخیم نکنید

در قبال ایران ادامه بدهد و فشارهای بیشتری را بر ایران و مردمش تحمیل کند. در واقع در دوره قبل، دولت ترامپ بالاترین تنزیقات را تحت عنوان تحریم‌های نامعقول و ضدبشری بر ایران عرودش تحمیل کرد. اما سطح بالاتر فشارهای آمریکا تهدید نظامی خواهد بود! به نظر نمی‌رسد آمریکا با انتخاب رئیس‌جمهور جدید قصد تهاجم نظامی به ایران را داشته باشد. وی فردی با تجربه و معقول است و دنیا و روابط جهانی را به خوبی می‌شناسد؛ از آن گذشته شرایط آمریکا و مردم خود را نیز به‌خوبی درک می‌کند. بنابراین برحت حمله نظامی را تا اینجا که احتمال انتخاب‌شدن بایدن قوی شده، می‌توان منتفی دانست. اما حتی به فرض اگر تصور انتخاب مجدد ترامپ را هم داشته باشیم، وی نیز به اندازه کافی در این دوره تجربه به دست آورده و دیگر تحت تاثیر لابی‌های اسرائیلی و عرب خلیج فارس قرار نخواهد گرفت. اکنون باید رئیس‌جمهور آینده آمریکا با تجربه و شرایط به‌دست‌آمده از بیشترین تحریم‌ها تصمیم به راه‌حلی معقول و قابل انجام بگیرد؛ اینکه افزایش تحریم‌ها تنها به افزایش فقر و فشار بر آحاد مردم منجر خواهد شد. اگر از جنبه دیپلماسی عمومی و خصوصیات فردی ریاست‌جمهوری به تعاملات در حوزه روابط و همکاری منطقه‌ای دست یافته‌اند. به‌طور مثال در زمان ریگان، کلینتون، بوش و اوباما چنین نمونه‌هایی وجود داشته است. در سطح دیگر، تلفیقی از این دو است؛ به عبارتی هم شخصیت رئیس‌جمهوری و هم شرایط جهانی است که رویکردهای طرفین را در نحوه تعاملات تحت تاثیر قرار می‌دهد. در نتیجه، هر یک از رؤسای جمهور به شکلی که خاص نظر خود بوده، دست به ابتکاری برای تحرک تازه در نحوه تعامل نسبت به ایران زده است. در حال حاضر شرایط جهانی با هر زمان دیگری متفاوت است. با روی‌کار آمدن بایدن با توجه به وضعیت فعلی جهانی، موقعیتی ایجاد خواهد شد که قطعاً وی نمی‌تواند به روش‌های دوره قبلی

پرونده

چندجانبه‌گرا باشید

ساسان کریمی

دانش‌آموخته دکتری

فلسفه سیاسی

از دانشگاه تهران

اولین واقعت این است که مسائل داخلی هر

کشوری از جمله ایالات متحده اصالتاً مستقل از دیگران است و بنابراین نظر ما درباره و خطاب به رئیس‌جمهور منتخب آمریکا تنها می‌تواند از منظر ملی یا به‌عنوان موضعی بین‌المللی مسموع باشد. بنابراین این‌طور به نظر می‌آید که مهم‌ترین موضعی که آقای بایدن به‌عنوان سیاست‌مداری کهنسکار در امروز جهان می‌بیند، باید این باشد که دوران هژمونی به‌طور کلی در جهان سپری

شده و با وجود آنکه نوک پیکان توسعه‌طلبی در دهه‌های پس از جنگ سرد ایالات متحده بوده، رفتار چندجانبه‌گرایی و بساژهژمونیک می‌تواند امروز با تأخیر و پس از اروپا در دستور کار آمریکا قرار گیرد. رفتار بساژهژمونیک می‌تواند به بازنگش در‌های جدید متناسب با مؤلفه‌های به‌روز در سیاست بین‌المللی بینجامد و همچنین با توسعه آن به‌طور روزافزون گرایش‌های صلح‌طلب و نیز بساژهژمونیک را با کامیابی در حوزه بین‌الملل در کشورها قدرتمندتر کند. آنچه به‌عنوان «نیاید»ها برای ایشان به‌نظم می‌رسد، درخصوص منطقه خاورمیانه است. ایجاد

ثبات ناپایداری که به قیمت تنش و جنگ همیشگی در منطقه به دست می‌آید، تکرار همان سیاستی است که ترامپ به‌عنوان وارث افراطی دهه‌های گذشته بر آن تاکید و تأیید داشت. بنابراین باید تلاش کرد تا جنگ‌های نیابتی و دست‌سازای مانند جنگ یمن با توقف حمایت آمریکا از بانیان آن، جای خود را به بستری برای گفت‌وگو میان طرف‌های یمنی با یکدیگر و نیز بازیگران اصلی سیاست منطقه‌ای مانند کشورهای حوزه خلیج فارس به‌عنوان یک موضوع و شرق مدیترانه به‌عنوان موضوع دوم در قالب طرح‌های صلح دهد. بنابراین تکرار این دو دسته سیاست منطقه‌ای و بین‌المللی آن چیزی است که به‌نظرم می‌آید به خاطر تأمین منافع راهبردی خود آمریکا نباید در زمره اقدامات ایشان قرار داشته باشد. در مورد ایران نیز نگر می‌کنم بهترین گواه برای اشتباه‌بودن سیاست فشار و تحریم دوران فشار حداکثری ترامپ و مهم‌ترین گواه برای صحیح بودن سیاست احترام و تحریم، دست‌سازود خود ایشان و همفکرانشان در قالب برجام است. بازگشت به این ریاضت هم از نظر شکلی به صورت بلاشروط و فوری به‌خود برجام و هم به‌عنوان سیاست راهبردی اتخاذی برای ادامه روند تعامل با ایران، موضوعی است که می‌تواند به دستاوردهای سیاست خارجی دوران ریاست‌جمهوری ایشان بیفزاید.

سختی‌های بازگشت به برجام

سید محمدهادی موسوی

انتخاب بایدن برای ایران، همان‌گونه که در کارزار انتخاباتی خود نیز گفته، نوید احیای برجام و رفع تحریم‌های اقتصادی را به همراه دارد. اما تجربه دوساله اجرای برجام نشان داد صرف اجرای

این قطع‌نامه و «توقف» تحریم‌های هسته‌ای و ثانویه خود، نمی‌تواند ریسک تجارت با ایران را برای کشورهای ثالث کاهش دهد. زود است که درباره سیاست خارجی بایدن نظر داد، اما احتمالاً خط قرمز آنها دستیابی ایران به نقطه جهش هسته‌ای است. به این منظور لازم است بایدن اولاً امتیازات حداقلی برجام برای ایران را احیا کند و ثانیاً مشکلات اجرای موفق آن را رفع کند. یکی از آسیب‌های برجام، گزارش‌های شش‌ماهه به کناره بود که باعث عدم قطعیت برای همکاری با ایران در شرکت‌های بین‌المللی می‌شد. گرچه در طرف مقابل نیز بایدن توقع دارد برخی موضوعات جدید به مذاکرات افزوده شده و برخی مفاد برجام تغییر کند که احتمالاً با مقاومت ایران مواجه خواهد شد. اما رفع این مشکلات، سهل نیست. مشکل اصلی برجام، درهم‌تنیدگی تحریم‌های اولیه و ثانویه است. بسیاری از شرکت‌ها و مؤسسات بین‌المللی به‌دلیل ارتباط با افسراد حقیقی و حقوقی آمریکایی توانایی مراده با ایران در پی‌سارجام را نداشتند. اگر بایدن می‌خواهد مطمئن باشد که برجام، به‌عنوان میراث دموکرات‌ها، زنده بماند، باید در این خصوص اقداماتی انجام دهد؛ گرچه قدرت رئیس‌جمهور در خاورمیانه و هم بین‌ذی‌نفعان آن (ژاپن، چین، اروپا و روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کنونی، شانس موفقیت زیادی ندارد. بنابراین دولت بایدن باید بتواند هم بین کشورهای خاورمیانه و هم بین ذی‌نفعان آن توازن ایجاد کند (روسیه) توازن مناسبی ایجاد کند. توقف درگیری‌های منطقه‌ای نخستین گام جهت تنش‌زدایی بوده و پس از آن کنترل سطح خصومت بین کشورهای منطقه کشورها و ذی‌نفعان منطقه خاورمیانه است. برجام در خاورمیانه کن